

(Forts. från nr 2/1982)

Walthers teser
Utgår från Skriften

Om predikoämbetet

Vi har hittills talat om att det bibliska predikoämbetet till sitt innehåll sammanfaller med Ordet och Sakramenten, samt att alla troende genom det allmänna prästadömet har lika rätt till allt vad Kristus har skänkt sin församling. Hur kommer då det särskilda ämbetet in i bilden?

Enligt Guds Ord har det särskilda ämbetet uppdraget att på församlingens vägnar förvalta nådemedlen. När Paulus hade grundat nya församlingar såg han till att dessa kallade egna präster. De fick uppdraget att predika Guds Ord, döpa, dela ut nattvarden, meddela avlösning och utöva själavård. Detta framgår av Apostlagärningarna och de s.k. Pastoralbrevet, dvs. breven till Timoteus och Titus. Därför skall också vi kristna idag kalla herdar och lärare.

Detta är inte klart för alla. Många menar, att det inte finns något särskilt av Gud instiftat ämbete i NT. Det skulle bara vara fråga om en praktisk ordningsfråga. Denna åsikt har ofta framförts i kvinnoprästdebatten som ett argument för den nya ordning som infördes 1958 i svenska kyrkan. Men om man verkligen låter Skriften avgöra frågan står det helt klart, att det finns ett bibliskt ämbete skilt från det allmänna prästadömet.

I fortsättningen skall vi i korthet följa några av C. F. W. Walthers teser om predikoämbetet. Walther utvandrade i mitten av 1800-talet till Nordamerika tillsammans med en skara tyska lutheraner, som av den preussiska staten förvägrades att fritt utöva sin lutherska tro. Man ville tvinga dem att gå samman med de reformerta i en unierad

kyrka. När man kommit till Amerika uppstod frågan om det var rätt att de kristna själva kallade och invigde präster till sina församlingar. Många menade då att prästvigning endast kunde ske genom en biskop och att församlingarna därför endast kunde kalla sådana som redan var prästvigda i Europa. Walther visade att denna uppfattning var både obiblisk och oluthersk. Avgörande för prästämbetet är en rätt kallelse från församlingen, och denna kallelse bekräftas sedan i enlighet med god apostolisk ordning genom handpåläggning och bön. Walthers klara ställningstagande i denna och andra lärofrågor medförde, att den amerikanska lutherdomen under lång tid kom att inta en ledande ställning när det gäller troheten mot Bibeln och Bekännelsen. Den s.k. synodalkonferensen (Missourisynoden och Wisconsinsynoden m.fl.) bevarade troget den lutherska ortodoxin långt in på 1900-talet, medan de flesta andra lutherska kyrkor gick allt längre i bibelkritik och ekumenisk villfarelse. Vi gör därför klokt i att idag på nytt lyssna till Walther genom att ta del av hans teser.

[^]

WALTHERS TESER

Tes 1: Predikoämbetet är skilt från det allmänna prästadömet.

Alla troende är visserligen präster (1 Petr. 2:9; Upp. 1:6, 5:10), men Skriften lär uttryckligen att det finns en tjänst, ett ämbete, som inte tillkommer alla: ”Icke är väl alla lärare?” (1 Kor. 12:29). Jämför Rom 10:15, Jak 3:1. Augsburgska bekännelsen: ”Om det andliga ståndet lär de, att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten” (art 14). Luther: ”Du ljuger när du säger, att jag har gjort alla lekmän till biskopar och präster så att de utan kallelse skulle få utöva ämbetet.” (Mot Emser 1521). Denna tes visar vikten av att skilja mellan det allmänna och det särskilda prästadömet på ett rätt sätt. Bådadera har sin viktiga funktion och uppgift från Gud.

Tes 2: Predikoämbetet är ingen mänsklig ordning, utan

ett av Gud själv stiftat ämbete.

Detta framgår av GT:s profetior om nya förbundet (Ps. 68:12, Jer. 3:15, Joel 2:23), där Herren lovar att sända evangelister, herdar och lärare. Vidare bevisas det av Jesu kallelse till apostlarna (Matt. 10, 28, Mark. 16:15, Luk. 9, Joh. 20, 21). Slutligen finns det en rad ställen, där de som kallats av församlingarna sägs vara kallade av Gud (Apg. 20:28, 1 Kor. 12:28-29, Ef. 4:11). Därför jämställer också apostlarna sina medarbetare med sig själva. De har samma kallelse till ämbetet av Gud själv, oberoende av om denna skett direkt av Kristus eller indirekt genom församlingen (1 Petr. 5:1, 2 Joh. 1, Kol 4:7, Fil. 2:25, 1 Kor. 4:1). Utifrån grundtexten ser man här, att orden för ”herde”, ”lärare”, ”apostel”, ”äldste”, ”tjänare” osv. används både om apostlarna och om deras medhjälpare. Därför lär vi att det endast finns ett bibliskt ämbete, och att även de som idag kallas av församlingen har en gudomlig kallelse.

Luther: ”Detta vittnesbörd (om Kristus) är inrättat av Kristus själv så att det alltid skall finnas i kyrkan. Ty därtill har han sänt den helige Ande och själv kallat apostlarna och deras efterföljare: kyrkoherdar, predikanter och lärare, som Paulus säger i Ef. 4:11-13, vilka skall utbreda vittnesbördet i hela världen, också till barnbarn och efterkommande” (Kyrkopostillan).

Tes 3: Kyrkan är befalld att upprätta predikoämbetet och bunden vid detta intill tidens ände.

Missionsbefallningen, Matt. 28, visar att kyrkan – dvs. alla kristna – är av Gud själv befalld att upprätta predikoämbetet, och Han lovar att vara närvarande genom detta intill tidens ände. Apologin: ”Ty predikoämbetet är förordnat av Gud och har härliga löften, t.ex. Rom. 1:16, Jes. 55:11... Ty kyrkan har i uppdrag av Gud att förordna tjänare, vilket bör vara oss synnerligen tacknämligt, emedan vi veta, att Gud gillar detta ämbete och är närvarande däri. Och det är gagneligt att så mycket som möjligt hedra predikoämbetet med allt slags ära gentemot förryckta människor, som drömma om att den helige Ande skulle givas dem icke genom Ordet, utan på grund av några

deras egna förberedelser...” (SKB s. 223).

Tes 4: Predikoämbetet är inte ett avskilt, heligare stånd såsom det levitiska prästadömet, utan ett ämbete till tjänst.

Alla kristna är ett i Kristus och därmed bröder och systrar (1 Petr. 2:9, Gal. 3:28, Matt. 23:8-12). Men alla har inte samma tjänst i församlingen. I gamla förbundet var alla Arons söner av prästerlig släkt, men endast vissa av dem utövade prästtjänsten. Likaså är det i nya förbundet endast vissa personer, som är kallade till det särskilda ämbetet. Men de får ingen särskild helighet genom detta utöver vad andra kristna har. De har endast en särskild tjänst bland sina bräder. ”Vad är då Apollos? Vad är Paulus? Allenast tjänare, genom vilka ni har kommit till tro” (1 Kor. 3:5). Jämför 2 Kor. 4:5, Kol. 1:24 f.

Luther: ”Nu kanske du säger: Är det sant att vi alla är präster och skall predika? Vad blir det för ordning? Skall det då inte vara någon skillnad bland människorna och skall också kvinnorna vara präster? Svar: I nya förbundet... skall man inte göra någon skillnad mellan prästerna och lekmännen (underförstått: när det gäller heligheten), vilket tron inte kan tåla. De som nu kallas präster är egentligen lekmän liksom de övriga, men skillnaden ligger i att somliga av församlingen väljs till tjänsten att predika. Alltså är det endast utvärtes en skillnad på grund av ämbetet, vartill den ene kallas av församlingen, men inför Gud är ingen skillnad.” (Utläggning av 1 Petr. 1523).

Tes 5: Predikoämbetets uppgift är att predika evangelium, förvalta sakramenten och utöva den andliga domsrätten.

Missionsbefallningen visar klart, att predikoämbetets uppgift är att predika Guds Ord och förvalta sakramenten (Matt. 28:18-20). Hit hör också den s.k. nycklamakten, att binda och lösa synder (Joh. 20:21-23). Vidare: ”Föd mina lamm, föd mina får” (Joh. 21:15 f.). Därför skriver aposteln: ”Såsom Kristi tjänare och såsom förvaltare av Guds hemligheter, så må man anse oss” (1 Kor. 4:1).

Augsburgska bekännelsen, art 28: ”Då det är fråga om biskoparnas domsrätt, bör man sålunda skilja mellan världslig makt och andlig domsrätt. Ty enligt evangeliet eller såsom de säga, enligt gudomlig rätt, har biskoparna såsom biskopar, dvs. såsom betrodda med Ordets och sakramentens ämbete, denna domsrätt: att meddela syndernas förlåtelse, bedöma läran, förkasta läror, som strida mot evangeliet, och utan mänsklig tvångsmakt, men genom Ordet utesluta från kyrkans gemenskap sådana, vilkas ogudaktighet är allmänt känd. I detta stycke bör församlingarna ovillkorligen och enligt gudomlig rätt visa dem lydnad efter ordet: Den som hör eder, han hör mig” (SKB s. 83 f.).

Johan Gerhard: ”Det finns i allmänhet sju förrättningar eller plikter för en kyrkans tjänare:

1. Att förkunna Guds Ord
2. Att förvalta sakramenten
3. Att bedja för den honom anförtrodda hjorden
4. Att leva ett ärbart kristet liv
5. Att handha kyrkotukten
6. Att upprätthålla kyrkans ordning (gudstjänstbruk mm)
7. Att sörja för de fattiga och besöka de sjuka.”

(Johan Gerhard var en av de främsta lutherska teologerna under 1600-talet och citeras ofta av Walther.)

Tes 6: Predikoämbetet upprättas genom församlingens kallelse. Ordination genom handpåläggning är inte befalld av Gud, men är en apostolisk kyrklig ordning, som innebär en högtidlig bekräftelse av kallelsen.

Eftersom Kristi församling innehar nycklamakten (Matt. 18:15-20, 1 Petr. 2:5-10) är det också församlingen som har rätten att kalla tjänare att utöva denna nycklamakt offentligt. Walther använder här ordet ”övertragen”, dvs. föra vidare, överlämna, anförtro. Predikoämbetet överlämnas, anförtros av församlingen åt hennes tjänare genom kallelsen. När aposteln Mattias kallades (Apg. 1) läser vi, att inte endast de elva apostlarna var med, utan hela församlingen, omkring hundra tjugo personer, vilka

tillsammans utvalde Josef och Mattias till lottkastningen. När diakonerna utvaldes skedde detta av hela mängden (Apg. 6:1-6). Till församlingen här naturligtvis också prästerna, och i kraft av sitt ämbete bör dessa framför allt vara med vid valet. Om så inte sker är kallelsen ogiltig, då inte hela församlingen deltar. Men om inga präster finns i församlingen är kallelsen ändå giltig. Dock bör man för kärlekens och enhetens skull och för den viktiga sakens skull ha med präster från andra kringliggande församlingar. De kan ge församlingen goda råd och särskilt bistå vid prövningen och den offentliga invigningen.

Traktaten om biskoparnas makt: ”Ty där kyrkan är, där är också rätten att förvalta evangeliet. Därför behåller kyrkan nödvändigtvis sin rätt att kalla, välja och viga sina tjänare. Och denna rätt är en gåva, som på ett särskilt sätt är given åt kyrkan och som ingen mänsklig myndighet kan beröva henne, såsom Paulus betygar (Ef. 4:8, 11 f.)” (SKB s. 351). Vidare heter det: ”Ty fordom utvalde menigheten sina herdar och biskopar. Därefter kom biskopen i den ifrågavarande församlingen eller från grannförsamlingen för att med händers påläggning stadfästa valet av den utsedde, och vigheten innebar icke något annat än ett sådant godkännande” (SKB s 352).

[^]

Utgår från Skriften

Så långt Walthers teser. Vi kan lägga märke till, hur Walther hela tiden utgår från Skriften och är noga med att belägga eller bevisa varje tes med klara och tydliga bibelställen. Därefter anför han bekännelseskrifterna, Luther och ortodoxa lärare såsom ett vittnesbörd om kyrkans tro. Samma bibliska metod användes också av Luther och hela den lutherska reformationen och ortodoxin. Man var övertygad om Skriftens klarhet och möjligheten av att verkligen kunna bevisa den kristna läran direkt utifrån Bibeln. Denna s.k. loci-metod förkastas idag av de moderna teologerna, ja, till och med av många relativt konservativa teologer. Men man har då förlorat all verklig visshet i den kristna tron. Ingenting blir fast och bestämt, utan gränserna mellan sanning och lögn suddas ut.

Redan Luther anklagade den lärde katolske teologen Erasmus av Rotterdam för detta. Erasmus ville visserligen föra fram de bibliska grundspråken, vilket var berömvärt. Men hans humanistiska ideal ledde till, att han aldrig vågade fastslå någonting med bestämdhet utifrån Guds Ord. Fastän han till en början uppskattade Luther och reformationen blev han så småningom en av dess bittra fiender. Luther insåg detta tidigt och angrep Erasmus skarpt i boken ”Om den trälbundna viljan”, som visar människans totala syndafördärv och vikten av att endast utgå ifrån Guds Ord. Walther följde troget i Luthers fotspår när det gällde denna sak. I den viktiga frågan om kyrkan och ämbetet lät Walther aldrig kyrkopolitiken eller humanistiska överväganden ta överhand. Frågan för honom var alltid: Vad lär Skriften?

För oss idag gäller det samma sak. Skall vi följa med den stora mängden, som vill anpassa kyrkan, ämbetet och hela kristendomen efter demokratiska principer och ekumenismens önskemål? I sådana sammanhang kan det förefalla naturligt och konsekvent att anpassa och ändra kyrkans ämbete och lära efter vad som anses vara mest ändamålsenligt i vår tid. ”Prästrollen måste förändras”, säger man. ”Prästen skall stiga ner ur predikstolen och stället lyssna till folket...” och så vidare. Naturligtvis är det viktigt att bekännelseetrogna präster idag är väl förtrogna med människors situation och kan tala ett språk som de förstår. Bibeln behöver nyöversättas allteftersom språket förändras, och förkunnelsen skall vara aktuell och modern i en mening. Men samtidigt gäller det viktigaste: prästen är Herrens tjänare. Han predikar inte sig själv utan det som Herren har befallt i Ordet. Guds Ord kan aldrig förändras till sitt innehåll, och detta orubbliga, fasta, måste tillåtas att chockera och skaka om människor även idag.

Så måste också Guds folk idag gå sin egen väg när det gäller kyrkan och ämbetet. Enligt Kristi befallning skall hjorden endast lyssna till den gode Herdens röst och fly undan ulven. Detta är lätt att förstå, men oerhört svårt att tillämpa i praktiken. Men om vi lyssnar till Ordet och frimodigt följer dess anvisningar också när det gäller

kyrkan och ämbetet, kommer Herren att ge sin rika välsignelse. Hans vilja är att församlingen skall kalla herdar och lärare, som oförväget predikar den gamla, bibliska tron, och Han har lovat att höra våra böner när vi ber om sådana arbetare till Hans skörd (Matt. 9:37-38).

S.R.

[\[^\]](#)